

STORTINGET

Representantforslag 281 S

(2024–2025)

fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Grunde Almeland og Abid Raja

Dokument 8:281 S (2024–2025)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Grunde Almeland og Abid Raja om løft for læring – en styrking av elevenes grunnleggende ferdigheter

Til Stortinget

Bakgrunn

For mange piler peker i feil retning i norsk skole. For mange elever lærer ikke å lese, skrive eller regne godt nok. Hvis samfunnet svikter i å gi alle barn et solid fundament, risikerer en å undergrave både motivasjonen deres og mulighetene de har senere i livet. Svake grunnleggende ferdigheter gir økt risiko for frafall, lavere mestring og svekket livsmestring. Derfor må man tørre å tenke nytt og prioritere det som virkelig betyr noe: at alle elever lærer det de trenger for å lykkes – i skolen, i arbeidslivet og som borgere i et demokratisk samfunn. Det krever tydelige prioriteringer, målrettede tiltak og en skolepolitikk som setter læring først.

I dag er det for mange elever som presterer på laveste mestringsnivå i de nasjonale prøvene, og det er etter forslagsstillernes syn bekymringsverdig. Dersom man skal lykkes med å gi flere elever bedre forutsetninger for å lære det de trenger, må man etter forslagsstillernes syn styrke satsingen på elevenes grunnleggende ferdigheter. Norske barn og unge har lavere leselyst og dårligere leseferdigheter enn før. Det gjør tilgangen på fysiske læremidler av god kvalitet viktig. Utdaterte eller manglende læremidler begrenser lærernes mulighet til å velge hvilket læremiddel som passer best i ulike læringssituasjo-

ner og for elever som er forskjellige. Elevene går glipp av verktøy som kan gi dem læring og leselyst. Videre er det viktig at man styrker og satser på både bibliotek og skolebibliotek fordi leselyst og leseglede utvikles like mye utenfor klasserommet som på skolen.

Fremveksten av ny teknologi gir betydelige muligheter og utfordringer i samfunnet, arbeidslivet og skolen. Barn og unge har i sin hverdag behov for digitale ferdigheter. Mange barn møter digitale verktøy og plattformer i sin skolehverdag, og digitaliseringen er en del av ikke bare fremtidens, men dagens arbeidsliv. Den digitale utviklingen har skjedd i et raskt tempo og ikke uten bekymring hos foreldre og lærere. Desto viktigere er det at man sørger for at digitale læremidler kvalitets-sikres, og at man sørger for at det er tilstrekkelig kompetanse ute på skolene.

Læreplanverket definerer fem grunnleggende ferdigheter: lesing, skriving, regning, muntlige ferdigheter og digitale ferdigheter. De grunnleggende ferdighetene er nødvendige for læring og faglig forståelse i alle fag. I tillegg er grunnleggende ferdigheter også viktige for utviklingen av elevenes identitet og sosiale relasjoner og for å kunne delta i utdanning, arbeid og samfunnsliv.

Læreren er den aller viktigste innsatsfaktoren for elevenes læring. Alle elever skal ha tilgang på en kvalifisert, faglig sterk lærer som både har nok tid og autonomi til å kunne følge opp elevene sine. I dette bildet har også skoleeier et viktig ansvar for å bygge profesjonsfelleskap som gir lærerne støtte og veiledning og mulighet til etterutdanning. Lærers autonomi i klasserommet må styrkes, administrasjonsbyrden må reduseres, og det må gis rom til å formidle. Ressursene til skoleledelse må styrkes slik at det blir mer tid til utviklingsarbeid og ledelse.

Forslagsstillerne mener at lærerspesialistordningen bidro til å styrke fagutvikling på den enkelte skole, og at det var feil å avvike ordningen. Forslagsstillerne mener at det å ha lærerspesialister i grunnleggende ferdigheter vil gi et viktig bidrag til skolekvalitet og styrke den enkelte skoles tilgang på kompetanse når det gjelder hva som skal til for å løfte elevenes læringspotensial.

Forslagsstillerne mener videre skolene burde ha tilgang på lærerspesialister som har et særlig ansvar for forserte løp for elever som enten har et stort læringspotensial eller trenger å tette læringshull sammenlignet med sine medelever. Alternativet, at den enkelte læreren skal tette gap i et klasserom der lærings spennet mellom elevene er svært stort, er vanskelig gjennomførbart i praksis.

Kunnskap om elevenes grunnleggende ferdigheter er viktig for å kunne følge opp utviklingstrekk og for å kunne sørge for at elevene lærer det de skal. Fra 2003 til 2015 ble det gjennomført nasjonale utvalgsprøver i skriving i regi av Skrivesenteret for å avdekke skriveferdighetsnivået til norske skoleelever. På grunnlag av informasjonen fra disse prøvene ble det utviklet læringsressurser som skolene kunne ta i bruk for å styrke skriveopplæringen i skolen og skriveferdighetene til elevene.

Resultatene fra de nasjonale utvalgsprøvene i skriving da de siste gang ble gjennomført (2015), viste at i overkant av 30 prosent av elevene på 5. og 8. trinn i norsk skole lå under forventet ferdighetsnivå i skriving. En svært liten andel elever hadde utviklet meget god skrivekompetanse. I 2016 avsluttet Utdanningsdirektoratet arbeidet med å utvikle læringsstøttende nasjonale utvalgsprøver i skriving. Nedleggingen fikk som konsekvens at læringsressursene som skolene trenger for å utvikle elevenes skriveferdigheter, ikke lenger ble og blir utviklet. Forslagsstillerne er bekymret for at man siden 2015 har hatt mindre kunnskap om elevenes skriveferdigheter.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen legge frem en handlingsplan for å styrke elevenes grunnleggende ferdigheter.

2. Stortinget ber regjeringen styrke incentiver for å øke andelen lærere som tar etterutdanning innen emner som styrker elevenes lese-, regne- og skriveferdigheter.
3. Stortinget ber regjeringen styrke forskning og kvalitetsutvikling på feltet grunnleggende ferdigheter hos skoleelever for eksempel gjennom å styrke nasjonale skrive-, lese- og matematikksentre.
4. Stortinget ber regjeringen starte arbeidet med å finne ut hvilke læremidler som finnes for å trene muntlige ferdigheter hos skoleelever, og vurdere om det trengs flere ressurser.
5. Stortinget ber regjeringen gjeninnføre lærerspesialistordningen innenfor de grunnleggende ferdighetene lesing, skriving og regning.
6. Stortinget ber regjeringen sørge for at lærere har tilgang til gode læringsstøttende verktøy for elever i småskolen som har behov for ekstra oppfølging for å heve sine grunnleggende ferdigheter, og tilgang til en tiltakspakke for å styrke elevoppfølgingen.
7. Stortinget ber regjeringen sikre fortsatt tilgang på kartleggingsprøver for elever fra 1. trinn for å sikre at flest mulig knekker lesekode.
8. Stortinget ber regjeringen utvikle nasjonale læringsstøttende utvalgsprøver i skriving for elever på mellomtrinnet og ungdomstrinnet.
9. Stortinget ber regjeringen sørge for tiltak for å øke innkjøpskompetansen på digitale læremidler hos skoleeiere.
10. Stortinget ber regjeringen etablere et senter for kvalitetssikring av digitale læremidler i skolen.
11. Stortinget ber regjeringen kartlegge tilgangen på digitalpedagoger i skolen og vurdere om dagens tilgang er tilstrekkelig.
12. Stortinget ber regjeringen gjennomgå ordningen for tildeling av midler til innkjøp av fysiske læremidler med formål om å sikre at tildeling faktisk sørger for flere bøker i skolen.
13. Stortinget ber regjeringen i arbeidet med ny bibliotekstrategi styrke bibliotekenes rolle som arena for å stimulere til leselyst hos barn og unge.

19. juni 2025

Guri Melby

Grunde Almeland

Abid Raja